

Det karakteristiske løgspir over den rigt profilerede krongesims opsattes i sidste halvdel af 1700-tallet, formentlig 1791 (jf. s. 2019), idet kirken 1754 havde 'sædvanligt tårn uden spir',²⁶ mens 'tårnets spir' er nævnt 1803, hvor det er helt og tæt.²⁷

Søndre korsarm. Placeringen af den o. 1471 eller o. 1491 opførte søndre korsarm midt for overgangen mellem kor og skib svarer til forholdene i adskillige af egnens kirker, f.eks. som nævnt Borbjerg (s. 1850), der kan betragtes som søsterkirke, men også Fjaltring (s. 1639), Ulfborg (Ulfborg Hrd.) og Vridsted (Fjends Hrd.). Som på tårnet er murene også her af fem skifter udflyttede kvadre over en profileret sokkel mod syd, mens flankemurenes sokkel udgøres af et regulært kvaderskifte. Sokkelprofilens skråkant, hvorunder rille svarer til korets, men er suppleret med en enkelt afvigende profil med en ekstra rille (jf. s. 1727 fig. 20-21). Over kvaderbeklædningen er mure og bagmure af røde tegl i munkestensformat. Flankemurene er øverst beriget med et savskifte, og gavlen prydes af syv nu nedskårne højblændinger, hvoraf kun den midterste, med halvstensfals, har bevaret sin rundbuede afdækning (fig. 106). Blændingerne adskilles af hhv. halvstens-, helstens- og halvandenstensstave (yderst til inderst). Mod syd er en kurvehanksbuet dør, hvor de romanske kragbånd fra $\dagger$ triumfbuen er genbrugt (jf. s. 2005); i flankemurene rundbuede vinduer, det østre, der er udvendigt falset, er mod det indre blændet i flugt med væggen som følge af indmuringen af en gravsten i bagmuren (jf. s. 2068). Et $\dagger$ vindue, som ikke længere erkendes i det ydre, og som ligeledes er blændet i flugt med bagmuren, anes over syddøren, der er etableret efter 1867, antagelig 1891 (jf. s. 2025).

I det indre dækkes rummet af et ottedelt *hvælv*, hvis retkantede halvstensribber og -kapper hviler på forlæg i væggene. Det forholdsvis lavt spændte hvælv er på oversiden suppleret med svære overribber, og er opført af hårdtbrændte og til tider ildskornede, røde teglsten i munkestensformat. Med udbygningen blev den romanske $\dagger$ triumfmur nedbrudt, hvorefter korsarm og korsskæring blev forbundet via en rundbuet arkade. Denne blev i forbindelse med korsskæringens og ko-

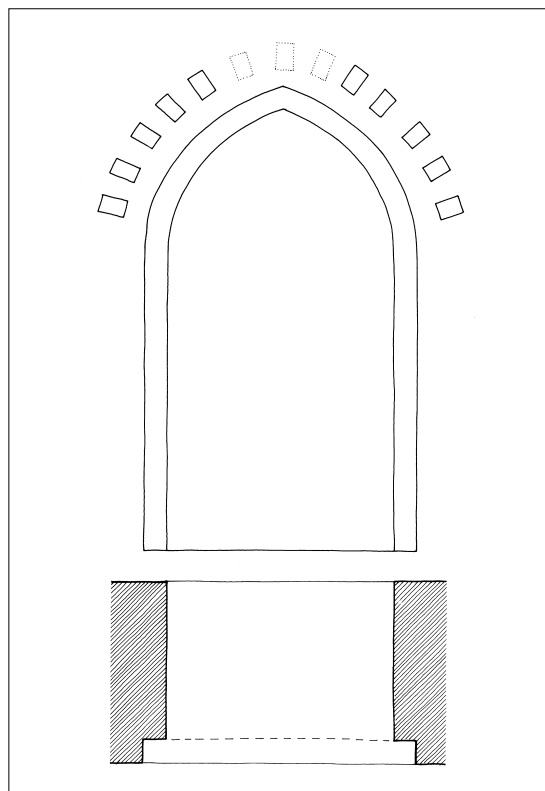

Fig. 14. Plan og opstalt. 1:50. Tårnets nordre glamhul (s. 2007). Målt og tegnet af Thomas Bertelsen 2005. – *Grundriss und Aufriss. Nördliches Schalloch des Turmes.*

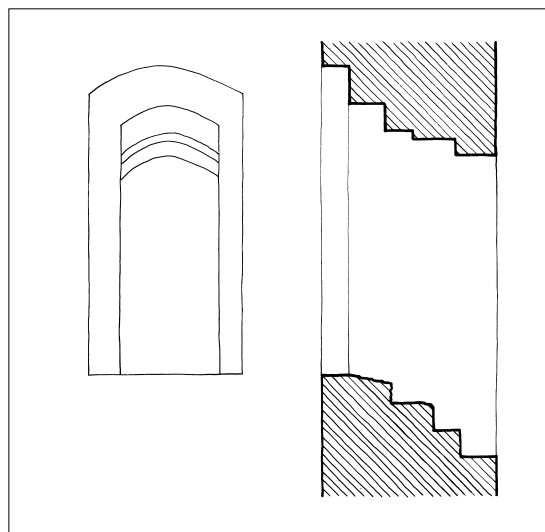

Fig. 15. Dør mellem skibets loft og tårnets mellemstokværk (s. 2007). Opstalt og snit. 1:50. Målt og tegnet af Anders C. Christensen 2013. – *Tür zwischen Schiffsdecke und Zwischenstockwerk des Turmes. Aufriss und Schnitt.*

Fig. 17. Korsskæringens hvælv over loftet set fra vest (s. 2013). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Gewölbe der Vierung über der Decke aus Westen.*

rets overhvælvning (jf. ndf.) ombygget, således at de yderste stik nu kun erkendes i korsskæringens sydøstre hjørne, bag prædikestolen.

Våbenhuset ud for skibets syddør er af tegl i munkestensformat, mod vest dog suppleret med enkelte granitkvadre, og knytter sig som følge af de arkitektoniske enkeltheder til en række af egnens våbenhuse fra tiden o. 1500; gavlen prydes således af en stor blænding (fig. 13, 107), jf. våbenhusene i f.eks. Nørre Nissum, Måbjerg (s. 644, 1740) og Ulfborg (Ulfborg Hrd.), samt længere mod syd i Dejbjerg (Bølling Hrd.). Rundbuen, der i vederlagshøjde udspringer af to affasede skifter, krones af en cirkelblænding, mens gavlblændingen foroven afsluttes af et savskifte hvorover

Fig. 16. Søndre korsarm over loftet set fra syd (s. 2009). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Südlicher Kreuzarm über der Decke aus Süden.*

rektangulær glug. Flankemurene prydes af tre skifter høje trappesfriser (jf. våbenhusene i Flynder (s. 888) og Staby (nordre våbenhus, Ulfborg Hrd.)), der i østmuren er brudt af et senere indsat, retkantet vindue. I den spidsbuede døråbning var en nu borthugget fals, og i det indre dækkes rummet af et fladt bjælkeloft. Her var en tid murede *†bænke*, der 1614 blev repareret med 250 mursten.¹⁴

Nordre korsarm. Korskirken fuldendtes med opførelsen af den nordre korsarm i middelalderens sidste år, formentlig o. 1524. Som pendanten i syd er den opført af udflyttede kvadre i fem skifter over et sokkelskifte med skråkant, hvorunder rille på nordsiden, mens der ingen særskilt sokkel ses på de øvrige mure. Over kvadrene er materialet røde teglsten i munkestensformat. Gavltre-kantens nedskårne blændingsdekoration, der er lig nordgavlen på det lidt ældre tårn i Mejrup (s. 1788), var oprindeligt formentlig kronet af *†pi-*

Fig. 18. Hvælvet over nordre korsarm set fra sydvest (s. 2013). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Das Gewölbe über dem nördlichen Kreuzarm aus Südwesten.*

nakler, og består af seks højblændinger delt af hhv. halvstens- (yderst) og helstensstave (inderst) (fig. 32, 108). Endnu er rester af spærstikafdækningen over de midterste, jævnhøje blændinger bevaret. Kompositionens markante asymmetri skyldes formentlig, at en stejlere taghældning mod vest har været nødvendig. Også flankemurens gesimsfrise, der er udformet som rulskifte med hver anden sten forsænket, har paralleller i tårnet i Mejrup. Trekantens bagmur er i de nederste ca. 80 cm af rå kamp, hvorover gradvis tilbagetrukket murværk af røde teglsten i munkestensformat sat i munkeskifte.

Korsarmens indre, der belyses via et rundbuet vindue i østmuren, åbner sig mod korsskæringen via en rundbuet arkade med et retkantet, to skifter højt kragbånd. Rummet dækkes af et ottedelt *hvælv* med forlæg i murene og med cirkulær åbning i toppen. Den irregulære skiftegang i rummets hjørner skyldes dog formentlig, at hvælvet oprindeligt var planlagt med piller. Over loftet er kvartstensribberne forsynet med halvstensbrede, lette overribber, mod sydvest dog helstens og forsynet med trinsten for hver fjerde. I overribberne er anvendt tre retkantede ribbesten med nakke (fig. 19-20).

Med tilføjelsen af nordre korsarm fremkom et regulært korsskæringsfag, der mod skibet åbner sig gennem en bred, rundbuet arkade med kragbånd i form af to rundede led. Faget overhvalvedes af et ottetakket *stjernehvælv* (fig. 17, 33) af samme type som i Borbjerg Kirke (s. 1852), dvs. med kvartstensribber hvilende på forlæg i væggene og med halvstens overribber, der i modsætning til overribberne i Borbjerg dog er uden trinsten. Overgangen til det reducerede kor er markeret med en helstens, spidsbuet gjordbue, der understøtter korsskæringsfagets hvælv tillige med korets ordinære *stjernehvælv*; sidstnævnte har ligeledes kvartstensribber med halvstensbrede, lette overribber, og var desuden konstrueret med *†spygatter*, der endnu stod åbne 1938 (jf. fig. 47).

Fig. 19. Detalje af hvælvet i nordre korsarm. Ribbesten anvendt i overribben (s. 2013). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Detail von Gewölbe im nördlichen Kreuzarm. In Oberrippe verwendete Rippensteine.*

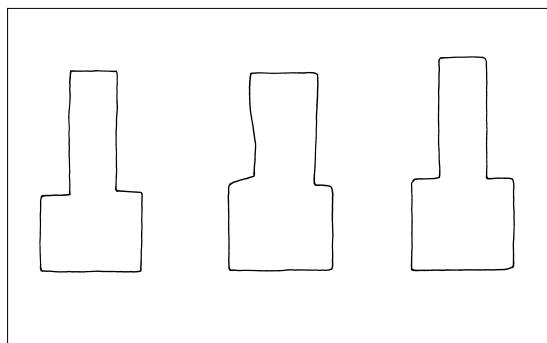

Fig. 20. Ribbesten i nordre korsarms overribber (s. 2013). 1:10. Målt og tegnet af Anders C. Christensen 2014. – *Rippensteine in den Oberrippen des nördlichen Kreuzarms.*

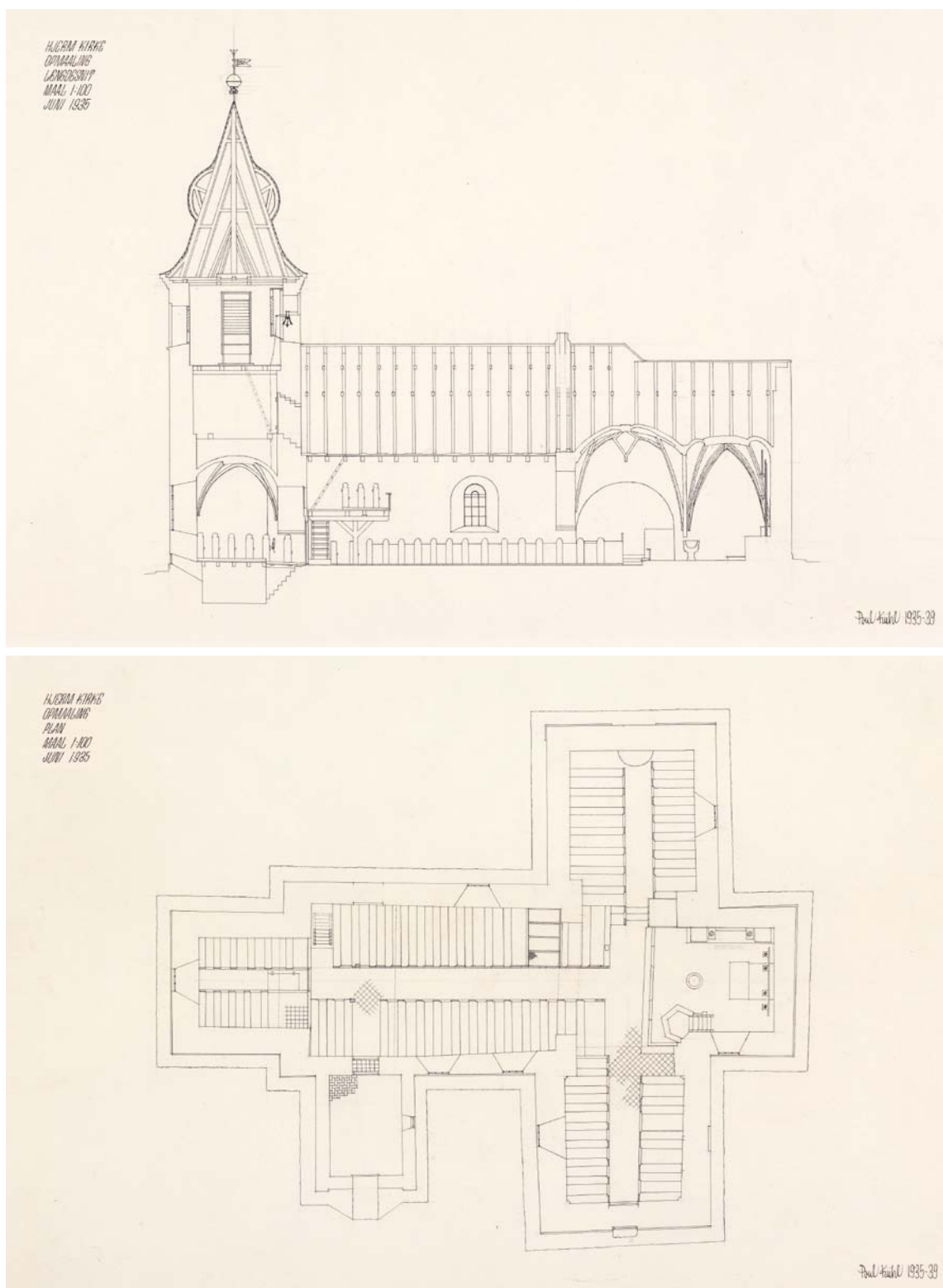

Fig. 21a-b. Plan og snit. 1:300. Målt og tegnet af Poul Kühnl 1935-39. Danmarks Kunstbibliotek. – *Grundriss und Schnitt*.